

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ  
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ  
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР  
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА  
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:  
СУЧАСНИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ  
ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ  
КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ**

Матеріали науково-практичної конференції

23-24 червня 2017 року

Харків – 2017

УДК 008(062.552)  
ББК 71я431  
Т 65

**Редакційна колегія:**

*Л.Г. Омельченко* – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України  
*О.Г. Бугайченко* – завідувач відділу інноваційних культурних проєктів та міжнародного співробітництва Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва  
*Н.М. Роман* – кандидат педагогічних наук, доцент

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;  
Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.  
Тел. +380 (57) 725-12-36

**Т65 Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини.**  
Матеріали науково-практичної конференції (23-24 червня 2017 року). – Харків, 2017. – 360 с.

Збірка містить тези та доповіді, в яких піднімаються та аналізуються проблеми збереження нематеріальної культурної спадщини в умовах сьогодення. Різним аспектам вивчення цих питань було присвячено роботу науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: сучасний дискурс щодо збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини», яка проходила в м. Харкові 23-24 червня 2017 року.

Конференція об'єднала провідних дослідників та діячів культури і мистецтва з різних регіонів України, науковців із інших країн, представників національно-культурних товариств. У ході наукового дискурсу досвідчені вчені простежили й узагальнили інноваційні тенденції збереження елементів нематеріальної культурної спадщини в контексті сучасного мистецтвознавства, культурології, історії, філософії, педагогіки. Під час роботи конференції було обґрунтовано й систематизовано ефективні засоби та шляхи популяризації нематеріальної культурної спадщини. Окремо було визначено перспективи інтеграції традиційної культури в світову культуру та особливості її використання в процесі впровадження стратегії культурної децентралізації.

Для широкого кола дослідників, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться нематеріальною культурною спадщиною різних народів світу та перспективами подальшого розвитку й піднесення традиційної культури в умовах глобалізації.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

УДК 008(062.552)  
ББК 71я431  
Т 65

ISBN 978-617-7470-68-6

Обласний організаційно-методичний  
центр культури і мистецтва, 2017

7. Магрицька І. Словник весільної лексики українських східнослов'янських говірок (Луганська область) / І. Магрицька. – Луганськ: Знання, 2003. – 172 с.
8. Сумцов Н.Ф. О свадебных обрядах, преимущественно русских / Н.Ф. Сумцов. – Харьков: Типография И.В. Попова, 1881. – 208 с.
9. Фольклорні осередки Харківщини/ [упоряд. К. Дорохова, В. Осадча, Н. Плотник] – Харків: Регіон-інформ, 2002. – 380 с.

---

**Л.В. Захарова,**  
доцент кафедри  
естетичного виховання і  
технологій дошкільної освіти  
Харківського національного  
педагогічного університету  
імені Г.С. Сковороди

### **НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Проблема збереження національної культури, підвищення рівня духовно-культурного розвитку особистості набуває особливої важливості в сучасній українській державі. Необхідною умовою вирішення цієї проблеми є залучення дітей до національних традицій, звичаїв, ознайомлення з творами народного мистецтва, розвиток естетичних смаків та ідеалів. На думку вчених, народна творчість виховує чуйне відношення до прекрасного, сприяє формуванню гармонійно розвиненої особистості, допомагає художньому вихованню дітей. Це відбувається в зв'язку з тим, що в основі народної творчості закладені всі закономірності декоративного мистецтва – ритм, симетрія, колір, композиція. Заснована на глибоких художніх традиціях, вона входить у життя й культуру нашого народу, благотворно впливає на формування людини майбутнього.

На сучасному етапі такі науковці, як Є. Антонович, Р. Захарчук-Чугай, Т. Придатко, М. Станкевич, М. Селівачов, І. Удрис, М. Фіголь визначають народну творчість як живий феномен естетичної культури, який допомагає формувати художній смак у дітей, вчить бачити і

розуміти прекрасне в навколишньому. Розглядаючи цю проблему, ми ознайомилися з працями вчених дослідників які її вивчали: М. Алпатов, П. Блонський, Г. Демосфенова, Ю. Іванченко, В. Мурзаєв, Р. Орлова, Г. Орловський, П. Суздалев, О. Усова, Б. Теплов, Є. Тихеева, С. Шацький, Л. Шлегер, В. Шмідт, Є. Фльоріна і виявили, що одним із найголовніших принципів сучасних програм навчання та виховання дітей дошкільного віку є національна спрямованість, що полягає в її органічному поєднанні з національною історією, традиціями, збереженні та збагаченні культури українців.

Народна творчість – це історична основа, на якій розвивалася і розвивається світова художня культура. Як інші форми суспільної свідомості, ця діяльність розвивалася під впливом конкретної історичної дійсності, зауважують дослідники. Народна творчість включає в себе різні види художньої діяльності народу – поетична творчість, театр, музика, танці, декоративно-прикладне мистецтво тощо. Знайомство з творами народного мистецтва не тільки виховує художній смак у дітей, але й будить в них бажання самим зайнятися творчістю: ліпити з глини іграшки, створювати орнаментальні візерунки, виконувати Петриківський розпис, засвоювати прийоми вишивання, витинання, писанкарства і т. ін. [1, с. 5].

Тому, на думку вчених, у процесі ознайомлення дітей із народною творчістю необхідно відбирати ті зразки, які б відповідали художній виразності образу, були б доступними для сприйняття дитиною, естетично привабливими своїм колоритом, декоративністю, композиційним вирішенням. Але, яким би високим художнім вимогам не відповідали би відібрані зразки, зауважують дослідники, їхній вплив на дітей залежить від того, як вихователь зможе розкрити образну, барвисту, поетичну виразність творів народного мистецтва, як зуміє розбудити інтерес до народної творчості [2, с. 43].

Важливо підкреслити, що звернення до творів народного мистецтва, сприймання дітьми його образної мови, окремих виразних засобів (композиції, колориту, пластики, форми, орнаменту), також засвоєння різноманітних технічних прийомів і художніх навичок традиційних видів майстерності, їхніх компонентів, способів обробки різних матеріалів, завжди є для дітей цікавою й захоплюючою справою. Знайомство з народним мистецтвом може відбуватися по-різному: змінюються творчі аспекти сприймання художніх творів, градації проникнення в світ її образів, рівні участі в самому творчому процесі, але незмінними залишаються захопленість самим процесом вивчення

народної творчості, творча активність дітей, їхня прихильність до даного виду роботи.

На думку науковців, народна творчість – це мистецтво, що задовольняє естетичні потреби людини, привносить красу в життя. А декоративність визначають як форму відображення змісту і художньої образності, надання краси і цілісності творам народного мистецтва. На думку Е. Фльоріної, народне мистецтво близьке й зрозуміле дитині, тому що це правдиве й життєрадісне мистецтво, воно радує дитину, вчить бачити й розуміти її суспільне життя. Позбавлена тенденційності, фальші й позування, народна іграшка, забавляючи й радуючи дитину, прямо і просто вчить її творчості та праці. Твори народного прикладного мистецтва відіграють важливу роль у художньому розвитку дітей. Це ознайомлення з українським орнаментом, розвиток уяви та фантазії, збагачення образної виразності створених дітьми робіт.

Численні спостереження, проведені вченими зі сприйняття дітьми творів народного мистецтва, бесіди з ними дозволяють зробити висновки, що діти виявляють живу цікавість до предметів народної творчості. Важливим аспектом є те, що при виборі різних орнаментів, виготовлених народними вмільцями, діти відхиляють натуралістичність у передачі образів тварин, рослин, квітів і віддають перевагу тим зразкам, які відрізняються образною художньою виразністю й гарним композиційним розташуванням. Діти дуже емоційно й безпосередньо проявляють своє відношення до декоративності, виразності образів, красі фактури матеріалів із яких виготовляються народні твори, відкидаючи, як правило, натуралістичні й перевантажені декором зразки [3, с. 179].

Важливо зазначити, що однією з важливих умов формування особистості сучасної людини є естетичне виховання, яке передбачає розвиток здатності сприймати прекрасне в природі, навколишньому світі, творах мистецтва, пробудження у дітей естетичних почуттів, формування естетичного смаку, а також умінь і навичок у творчій діяльності. Естетичне виховання засобами декоративно-прикладного мистецтва в дошкільному закладі створює передумови для повноцінного художнього розвитку кожної дитини, в тому числі й формування її художньої творчості. Використовуючи народну декоративну творчість як засіб навчання, педагоги мають учить дітей елементам художньої діяльності, виразному зображенню предметів, а не лише передачі їхнього загального образу. Вихователь може пропонувати дітям такий зміст для малювання, ліплення, аплікації, який

викличе у дитини необхідність згадувати, придумувати, уявляти. Дуже важливо, щоб тематика робіт була цікавою для дітей, хвилювала їх, щоб діти прагнули виконувати свою роботу якомога краще.

Науковці вказують і на те, що вироби мають представляти широке регіональне розмаїття: Буковину, Гуцульщину, Галичину, Закарпаття, Київщину, Полісся, Полтавщину, Слобожанщину. Предмети, запропоновані дітям для зображення, повинні бути добре їм знайомими, викликати у них позитивні емоції, радість, подив, захоплення. Важливо також, щоб вихователь зумів пояснити завдання, розглянути з дітьми твір, викликати бажання його зліпити, вирізати, розписати, вишити.

Корисним для подальшого розвитку творчості дітей буде відвідування музею прикладного мистецтва чи виставки, доцільно аналогічну виставку організувати в дошкільному закладі, залучивши самих вихованців.

Отже, народна творчість має не тільки свою душу, а й свою мову: яскраву, образну, самобутню. Вона несе красу форм, ритму, ліній, гармонію кольорів. Вивчення та використання народної творчості в дошкільному закладі дає можливість ефективно здійснювати естетичне виховання дітей дошкільного віку.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Калуська Л.В. Ознайомлення дошкільнят із народними звичаями та обрядами. /Л.В. Калуська. –Івано-Франківськ, 1993. – С. 3-20.
2. Калуська Л.В. Старшим дошкільнятам про народні ремесла, звичаї та обряди, символи й обереги дому. /Л.В. Калуська. – К., 1992. – С. 3-45.
3. Батухіна О.Г. Формування елементів національної культури у дітей шостого року життя засобами української народної іграшки // Соціалізація особистості. – К.: НПУ, 1999. – С. 179-183.